

Dienst zondag 26 juli 2020 o.l.v. ds. Jetty Scheurwater

Reflectie en afronding van de serie 'Radicale woorden van Jezus'

Motto: Blijvend onrustig

Liederen:

Opstaan! 15_ 'Kom, heil'ge Geest'

LB 275: 'Heer onze Heer, hoe zijt Gij aanwezig'

LB 301k_ 'Kyrie'

LB 648_ 'Zing halleluja, hemel en aarde, zing'

Opstaan! 41_ 'Alleluia'

LGIG 17_ 'Goedheid is sterker dan slechtheid'

LGIG 7_ 'Wonderwereld vol geheimen'

LB 1005_ 'Zoekend naar licht'

Lezingen:

Leviticus 19: 1-17

Matteus 5: 43-48

Inleiding:

Fijn dat u meekijkt of luistert naar deze bijzondere en unieke dienst van 4 wijkgemeenten van de Protestantse Gemeente Hilversum. Het bijzondere karakter van deze dienst biedt mij een uitgelezen kans om nog één keer stil te staan bij de radicale woorden van Jezus, die in elke wijkgemeente de afgelopen zeven weken hebben geklonken. Die leesroosterserie 'Radicalen woorden van Jezus' roept namelijk veel op: verlegenheid, ontsteltenis, onbehagen, apathie, weerstand en misschien zelfs afwijzing. Het roept de vraag op: is er een begaanbare weg achter Jezus aan? Radicale, schurende woorden – wat is er gezegd en wat valt er nog meer te zeggen? Zeker is dat de woorden in de Bijbel niet alleen troost geven, maar ook onrust zaaien. Dat heb ik voor vanmorgen tot uitgangspunt gemaakt. Onrust, waarvan ik persoonlijk hoop dat die ook blijvend is onder mensen die de weg van Jezus willen gaan. Om dat eens even aan te dikken heb ik voor een Bijbeltekst gekozen die deze onrust oproept: 'Wees dus volmaakt zoals jullie hemelse Vader volmaakt is'.

Maakt zo'n evangeliewoord niet **blijvend onrustig**?

Overdenking:

Wat een thema! 'Wees dus volmaakt, zoals uw hemelse Vader volmaakt is'.

Dit leek me een goede afronding van de serie radicale woorden van Jezus. Bij elke lezing proef je onder de radicale woorden een stevige aansporing die je overigens ook al in het Eerste Testament hoort in de lezing uit Leviticus: 'Wees heilig, want Ik ben heilig, zegt de Heer', de Ene, de God van Abraham, Isaak en Jakob.

Dat streven naar volmaaktheid, naar perfectie in de gehoorzaamheid aan de wet en de profeten dat hebt u – als u de diensten heb meegeluisterd in uw eigen wijkgemeente – wel gehoord in het verhaal over de rijke jongeman die bij Jezus komt en vraagt wat hij nog méér kan doen om het eeuwige leven te ontvangen.

Jezus heeft hem herinnerd aan wat er staat en noemt de 5 leefregels, die de het samenleven van mensen onderling regelt. We hoorden ze vanmorgen in de versie uit het Boek Leviticus. De jongeman zegt: 'al dat gewone doe ik al, daar houd ik mij aan'. Dat is een heel pretentieuze opmerking! Maar goed, we nemen aan dat hij oprecht is. Maar de jongeman geeft ons op zijn minst het gevoel op dat het gewone niet genoeg is. Er zijn meer teksten die we hebben gelezen die ons het gevoel geven. Denk aan Johannes 3:5, waar Jezus zegt: 'Niemand kan het koninkrijk van God binnengaan, tenzij geboren uit water en geest'. Dat we er zijn is niet goed genoeg. Of Lucas 9:62, waar Jezus zegt: 'Wie de hand aan de ploeg slaat en achterom blijft kijken is niet geschikt voor het koninkrijk van God'. Wie vast zit aan zijn of haar verleden of aan het resultaat van verdiensten van het verleden: het is niet goed genoeg voor het koninkrijk.

En dan dus Matteüs 19: het verhaal over de rijke jongeman, waarin Jezus heel hard een spreekwoord uit die tijd citeert: 'een kameel gaat makkelijker door het oog van een naald dan

een rijke het koninkrijk van God binnengaat.' Een rijke heeft genoeg, maar het is niet genoeg voor het koninkrijk van God. Niet *goed* genoeg.

We hebben ook radicale teksten gehoord die ons beeld van wat goed en volmaakt is ter discussie stellen. Denk aan het verhaal van de werkers in de wijngaard. Die aan het eind boos zijn dat de eigenaar de arbeiders die maar een uurtje gewerkt hebben hetzelfde wil uitbetalen als de arbeiders die de hele dag hebben staan ploeteren. 'Zet het kwaad bloed dat ik goed ben?' Dit raakt aan ons gevoel van wat eerlijk en rechtvaardig is. Het komt terug in onze lezing. 'Hij laat het regenen over goede en slechte mensen.' Als God volmaakt is dan hoort dit bij zijn volmaakt zijn. Dat God ook goed is voor mensen die wij niet kunnen uitstaan, mensen die we misschien zelfs haten, dat is wel ingewikkeld in ons leven. Het is ook actueel in onze tijd, waarin groepen in verschillende landen anderen willen uitsluiten. We horen voortdurend taal die herinnert aan de gevolgen van 'eigen volk eerst'.

Dat Gods goedheid niet het lijden uitsluit is ook iets dat schuurt. Als Jezus in Marcus zijn leerlingen voorhoudt dat de Mensenzoon veel moet lijden dan zal Petrus hem wel even tot de orde roepen; Jezus, dit mag je niet zeggen. Maar de vriend die zegt dat het lijden niet bij deze volmaakte God hoort wordt door Jezus – al is het zijn vriend – als 'satan' weggezet. 'Ga weg van mij, satan', zegt Jezus tegen Petrus.

Wij kunnen elkaar de aanwezigheid van God zijn, maar we kunnen elkaar ook in verzoeking brengen. We kunnen elkaar zegenen en we kunnen het slechtste in elkaar boven halen. Je kunt je afvragen of we wel *willen* dat God goed is; we willen het lijden niet en dan is het ook nog eens niet alleen voor ons, maar ook voor wie wij haten.

Blijvend onrustig worden we toch van dit soort teksten? Wat te denken van Lucas 12: 'Ik ben op aarde gekomen om een vuur te ontsteken' en 'Ik kom verdeeldheid brengen'. Of Marcus 12: 'Geef aan de keizer wat van de keizer is en aan God wat God toebehoort.'

Blijkbaar is het in de ogen van Jezus goed, goed genoeg, om de keizer, bezetter en mensenoordenaar belasting te betalen. Hij leeft in die onvolmaaktheid van het koninkrijk en verdraagt de slechtheid, zelfs als het Hem aan het kruis brengt. Hoe rijmen we dat met Gods goedheid en volmaaktheid? Harmonieus is het niet, radicaal wel.

In elk geval één lid van de Bethlehemkerk klom in de pen om te vertellen wat deze serie radicale teksten met hem deed. Ze gaven hem het gevoel: het is alles of niks als het gaat om het volgen van Jezus. En als het niets is dan betekent het dat ik niet kan binnengaan in het koninkrijk van God.

Ja, deze teksten roepen ongemak, verlegenheid, ontsteltenis op en misschien verlammen ze u wel of roepen ze zoveel weerstand op dat u het internet maar uitzet. Al die verhalen zijn zo hard: 'Wie kan dit aanhoren?'

Dat gemeentelid dat mij schreef heeft het dilemma goed samengevat. Als we de scherpste uit de woorden van Jezus weghalen dan worden deze teksten tandeloos. Laten we de harde taal staan dan is het voor ons ondoenlijk om mee te leven.

We zien dat ook gebeuren. Harde teksten verlammen sommige gelovigen. Soms wordt onuitgesproken gecommuniceerd dat wie succes heeft door God gezegend wordt en dat impliceert zonder dat het gezegd wordt, dat wie geen succes heeft, dat blijkbaar niet verdiend heeft. Behalve tot verlamming leidt het ook tot het tegengestelde; tot fundamentalisme: we moeten precies doen wat er staat en daar alles aan opofferen, ook als dit scheiding brengt tussen man en vrouw, tussen ouders en kind. Er zijn kerken met zulke muren eromheen, dat de gemeente feitelijk gescheiden van de rest van de samenleving leeft. Dan is er alleen maar ruimte voor gelijkgezinden.

Het gemeentelid dat dit opschreef wat deze serie radicale woorden van Jezus bij hem losmaakt probeert in zijn omstandigheden en met zijn mogelijkheden Christus te volgen. Hij voelt zich geroepen, vertrouwt op veel genade, maar wordt door deze serie wel beproefd. En hij stelt de vraag of we überhaupt in staat zijn om het goede antwoord te geven op de uitdagingen die ons worden gesteld. Concreet: is wat hij doet wel genoeg? *Goed* genoeg?

Nu moet ik eerlijk zeggen, dat het me eigenlijk verbaast dat maar één gemeentelid in de pen is geklommen vanwege deze serie. Dat er maar een gemeentelid ons voorgangers schrijft: wat doen jullie met ons? Velen hebben een manier gevonden om met radicale teksten om te gaan. We kunnen ze overslaan als we in de Bijbel lezen. Dat is een heel effectieve manier om teksten tandeloos te maken of we maken ze misschien werkbaar door ze te relativiseren – we plaatsen ze in een context en zeggen dan: dat was toen. Of we rationaliseren. Geven er een verklaring voor waarmee het ons eigenlijk niet meer ongedurig maakt.

Wat valt er na 7 preken over radicale teksten nog te zeggen?

Het eerste waar ik u op wil attenderen is dat verhaal van de kameel en het oog van de naald ons heeft geleerd dat het koninkrijk van God niet verdiend kan worden. De rijke jongeman kan nóg zo trouw de geboden onderhouden en hij kan nóg zo rijk zijn, maar als het om het koninkrijk gaat legt dat niets in de schaal. De gehoorzaamheid aan de wet en de profeten is goed, maar het verlangen om méér te doen dan het gewone, de behoefte iets te verdienen; Jezus zegt daarover: 'als je volmaakt wilt zijn, verkoop dan alles en geef het aan de armen.' Jezus heeft vlak voor deze ontmoeting tegen zijn leerlingen gezegd; 'stuur de kinderen niet weg, want het koninkrijk van God is voor hen die worden als een kind.' Deze twee teksten over die rijke jongeman en de tekst over de kinderen horen bij elkaar. Ze vertellen ons, dat het koninkrijk een genadegave is, die je alleen kunt ontvangen als je aan de hand wordt genomen en bij Jezus wordt gebracht en je laat zegenen. Wie denkt het koninkrijk te hebben staat met lege handen en wie wordt als een kind krijgt het om niet geschonken.

Tegen deze achtergrond wordt ervaren we het appèl: 'wees dus volmaakt'. Je kunt zeggen: dat dit een semitische overdrijving is, een literaire stijffiguur. Je zou dat in het Nederlands kunnen vergelijken met zinnen als 'ben je daar eindelijk, ik heb een eeuwigheid staan wachten!' Of 'ik heb me doodgelachen' of 'ik sterf van de honger'. Dat zijn overdrijvingen, die nemen we niet letterlijk, maar als iemand dat zegt snappen we wel dat iemand serieus genomen wil worden. In zijn ergernis, of in haar vreugde, of in hun honger.

We voelen aan ons water (om maar een Nederlandse uitdrukking te gebruiken) dat het Jezus ernst is.

Dat 'wees volmaakt' ligt ongelooflijk gevoelig. Zeker in het pastoraat merk ik dat. Hoeveel mensen lijden niet aan het perfectionisme-syndroom? Het is nooit goed en nu moet er van Jezus nog een schepje bovenop!

Maar is dat wat er staat? Het woord dat wij met volmaakt vertalen betekent zoiets als 'tot je bestemming komen'. Je kunt je dan afvragen waarom vertalen ze dat dan niet zo, maar daar kom ik straks op terug. Laten we hier even bij stilstaan. Tot je bestemming komen. Het greekse woord *teleios* komt van *telos* dat betekent: doel. Je zou evengoed kunnen vertalen: leef doelbewust. In het geloof vullen we dan aan: leef doelbewust richting het koninkrijk van God. *Teleios* heeft een eschatologische notie gekregen, dat wil zeggen een verwachting van een bestemming voor de wereld en voor ons eigen leven. Als je het over ons menszijn hebt dan zou je kunnen zeggen: onze bestemming is om volwassen te worden. En in het geloof zeggen we dan paradoxaal: word als een kind. En een rijke gaat het koninkrijk van God binnen als hij zijn lot verbindt aan dat van de arme.

Jezus navolgen gaat niet over perfect worden, maar over voortdurend het oog gericht houden op het eschatologisch koninkrijk van God. Daar ligt onze bestemming. Maar als we het dan zo moeten lezen, waarom wordt dan nog steeds 'volmaakt' vertaald?

Omdat er niet alleen staat: 'wees dus volmaakt', maar er ook staat 'zoals jullie hemelse Vader volmaakt is'. Als we het ene losmaken van het ander dan zijn wij overgeleverd aan het streven naar perfectie en de beelden van perfectie in de wereld. Het eerste kan niet begrepen worden zonder het laatste: 'Wees dus volmaakt, zoals jullie hemelse Vader volmaakt is'.

Matteüs schrijft op, dat God mild is voor goeden en slechten. Voor rechtvaardigen en onrechtvaardigen. Hij gunt het leven aan *alle* levenden. Dat zet ons volmaaktheidsdenken onder kritiek, alsof volmaaktheid kan worden gereserveerd voor ras of gender of seksuele voorkeur, voor een bepaalde afkomst of een bepaalde mate van intelligentie. Al die dingen komen we tegen in ons dagelijks leven.

Als God volmaakt is en zijn goedheid geeft aan goede en slechte mensen dan licht daarin ook onze bestemming op, als de slecht-goede mensen die we zijn. Als we het volmaaktsheidsdenken door Gods volmaaktheid laten voeden dan rekenen we af met vijandsbeelden die we op anderen projecteren, evenals met de teleurstellingen over onze eigen imperfecties, die we soms diep geïnternaliseerd hebben. Dan laten we niet toe dat mensen, dat wij verdeeld raken. Volmaakt, zoals onze hemelse Vader wijst een andere kant op. Mildheid; de ander blijft altijd mens. Of: zijn we boos omdat Hij goed ben? Realiseren we ons genoeg dat we het ook zelf van die goedheid moeten hebben om tot onze bestemming te komen?

God nodigt ons uit om door zijn ogen naar ons zelf te kijken als Hij ons oproept om volmaakt te zijn, zoals Hij volmaakt is. We zullen open staan als een kind en onze bestemming in vertrouwen ontvangen. Soms zullen we scherpe woorden moeten horen, soms moeten we ze spreken vanwege onrecht dat moet worden ontmaskerd en lijden dat moet worden verdragen ter wille van het koninkrijk. We zullen er rekening mee moeten houden dat de keizers van deze wereld hun geld willen zien en we zullen dat allemaal doen en aanvaarden omwille van het aanbreken van Gods Koninkrijk, in ons, onder ons, in onze wereld. Onverdeeld, doelgericht en bestemmingsgericht worden we kinderen van het koninkrijk.

Amen.